

Huszonöt év a tanácsnál

EKE ISTVÁN

Eke István Csepelen a háború előtt álmodni se merete, hogy egyszer milyen felelős beosztásba kerül, mennyire megbecsült ember lesz. Emelgette a nehéz vasdarabokat, pontos méretek munkálta a szerszámgepeket. Aztán egyik napról a másikra kiemelték a fiatal esztergályost. Csongrád megyébe került, és úgy váltogatta lakóhelyeit, ahogy a megyeszékhelyek változtak. Szentesen a közellátási kormánybiztos mellett dolgozott, Hódmezővásárhelyen a megyei tanács begyűjtési osztályán pedig csoportvezető lett.

— Nagyon gyenge volt a termés 1951–52-ben. A tanács felelt az ellátásért. Szaktudás és felkészültség nélkül láttunk hozzá az új államigazgatási feladatokhoz. Sokat tanultunk, sokat dolgoztunk. Nem volt könnyű megbirkózni a gondokkal. Különösen azon az osztályon, ahol én voltam, sűrűsödtek a problémák. Be kellett gyűj-

tteni az élelmiszert, hogy mindenki asztalára jusson. Eke István papírt mutat, számokat olvashatók. Magyar-ország a statisztikát, ami a tanácsai dolgozók szaktudásának fejlődését illusztrálja. 1950-ben a megyei tanács apparátus 16 százaléka egyetem, 34 százaléka középiskolai, 50 százaléka általános iskolai végzettséggel rendelkezett. Ma a következő a helyzet: a diplomások aránya 64 százalék, a középiskolát végzettké 35 százalék.

— A tanácsok megalakulásakor a vezetők közül csak egy embernek volt diplomája. Nem bizonygatom, mennyit kellett tanulni. 1969-től vagyok a személyzeti osztály vezetője, s azóta még jobban látom a szakmai fejlődést. Ma már a tanácsai munkát nem lehet elvégezni megfelelő képzettség nélkül. Kéthárom éve nincs is hiánya hozzá, kopogtató fiatal diplomásokból. Az anyagi megbecsülés is közrejátszik ebben.

Megbecsülésben nincs hiány, aki megérdemli, részese az elismerésből. Eke István tizenháromszor tüntették ki, kétszer megkapta a Munka Erdemrend ezüst fokozatát.

RÉNYI JOZEFA

Úgy alakult az élete, hogy hamar megszerette a tanácsai munkát, megértette: fardozásainak akkor van haszna, ha segít az embereken. Rényi Jozefa, a Csongrád megyei tanács vb szegedi járási hivatalának főelőadója, szereti, amit csinál. A tanácsok megalakulásakor az apparátushoz került, előbb a munkaerő-tartalék hivatalnál dolgozott, majd 1952-től a járási tanácsnál. Több átszervezést megélt, most is ugyanazt végzi, mint akkor — a munkaügyek intézője.

— Ha az indulásra emlékszem, egészen más jellegű dolgok jutnak eszembe. Most kevés a munkaerő, akkor pedig bőven jutott minden városhoz, községbe. Nehéz volt elhelyezkedni Szegeden, így sokan erről a vidékről Dunajúvárosba, Kazincbarcákra és a bányaterületekre mentek, költöztek. A hatvanas évektől kezdve a férfiaknak

már jutott kenyérkereső foglalkozás, a nőknek azonban az utóbbi években teremtettek munkalehetőségeket. Kistelek, Mórahalom, Ásotthalom aszszonyai ma bedolgoznak a szegedi ipari szövetkezetekbe. Kisteleken a Kézműipari Vállalat, Ásotthalmon a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat létesített telephelyet. Az ország első munkakönyv-kiállítója. Ezt az első elismerést, kitüntetést kapta Rényi Jozefa 1953-ban. Hogy mennyire boldog volt a járási tanács előadója? Néhány levelet mutat. Az ország különböző helyein adták fel ezeket. Tanácsot kérnek a kollégák.

Lelkesen beszél munkájáról, szavaiból kiérzem, hogy mi adott neki napról napra energiát.

— Soha nem volt nyugó, ha a régi szolgálati igazoláshoz búvárkodni kellett az iratok között. Az embert láttam, s

nem az aktákat. Örömmel tölt el, ha segíteni tudok egy családon, emberen. Ezért a munka megszínese, a vélt hivatali szürkeség eltűnik. Halász Miklós

Közlekedési balesetek

Szegeden, a Budapesti körút és a Pentelei sor kereszteződésében Illés Gyula, Bordányi, Seregélyes dűlő 101. szám alatti lakos gépkocsival elütötte a gyalogátkelőben dr. Végh Albert Ferencné, Tarján 216. szám alatti lakost, aki olyan súlyosan sérült, hogy a klinikán meghalt. A baleset ügyében a vizsgálat folyik.

Sári Miklós, Szeged, Sándor utca 4. szám alatti lakos kerékpárján irányjelzés nélkül kanyarodott Szegeden, a Rózsa és a Sándor utca kereszteződésében. Nem adott elsőbbséget egy szembejövő személygépkocsinak, amellyel összeütközött. A kerékpáros súlyos sérüléseibe a mentőautóban meghalt.

Szegeden, a József Attila sugárút és a Csorba utca kereszteződésében Sulyok Imre, Hódmezővásárhely, gorszai állami gazdasági lakos az esti órákban személygépkocsival gyalogátkelőben elütötte Nagy Mihályt, Szeged, Április 4. útja 16. szám alatti lakost, aki a helyszínen életét veszítette. A baleset ügyében a vizsgálat folyik.

Szeged és Sándorfalva között Beresényi Sándor, Szeged, Oroszlán utca 4. szám alatti lakos az esti órákban elütötte az úttest szélén a kerékpárja mellett álló Szabó Gábor, Szeged, Kültéri-

let 39. szám alatti lakost, akit életveszélyes sérüléssel szállítottak a mentők kórházba.

Szabálytalanul kanyarodott kerékpáron Szegeden, a Bakay Nándor és a Vásárhelyi Pál utca kereszteződésében Csala Ferenc, Szeged, Kisteleki utca 11. szám alatti lakos. Nekiütközött egy teherkocsinak, majd elesett és sérülést szenvedett.

Kisteherkocsival nem adott elsőbbséget Szegeden, a Hajnóci és a Jósika utca kereszteződésében Szivovicsa Károly, Deszk, Kossuth utca 8. szám alatti lakos, és összeütközött Szalma Máttyás, Szeged, Kénytelen sor 4. sz. alatti lakossal, aki motorke-rékpárt vezetett. A motoros sérülést szenvedett.

Részegen vezetett személygépkocsit Szegeden, a Berli-ni körúton a Csongrádi sugárút felé haladva, Báder István, Szeged, Boszorkány-sziget utca 4. szám alatti lakos, és áttért a menetirány szerinti bal oldalra. Kis híja volt, hogy össze nem ütközött egy vele szembejövő rendőrségi kocsival. A rendő-rjárőr visszafordult és Báder után hajtott, aki kocsijával egyik oldalról a más-sikra tért, majd miután ész-revette a mögötte haladó rendőrségi autót, nagy se-bességgel el akart előle haj-tani. Utóérték és előállítot-

ták vérévelre a központi orvosi ügyeletre, miután kocsiját az úton lezárták vele, a kulcsokat pedig elvették tőle azzal, hogy azokat hétfő reggel 8 órakor megkapja a rendőrségen. Vasárnap este érték tetten ittas vezetésen, 7 óra után. Az orvosi ügyeleten Báder kikelt magából előállítása miatt, életveszélyesen megfenyegette a rendő-rjárőrt, minősíthetetlen kifejezéseket közepette támadó szándékokat tanúsított. Báder István ügyében a vizsgálat tovább folyik.

Rúza és Üllés között az esti órákban egy kanyarban felborult és fának vágódott személygépkocsijával Tari István, Üllés, Árpád dűlő 112. szám alatti lakos. A kocsiban utazott Maróti László, Üllés, Petőfi dűlő 170., Mangó János, Sziráki Ferenc, Sztankovics Tibor, Üllés, Petőfi Sándor utca 45., 13., illetve 14. szám alatti lakos. A gépkocsivezetővel együtt valamennyien sérülést szenvedtek. Tari Istvánt előállították vérévelre és jogosítványát elvették.

Útpadkára, majd árokba szaladt személygépkocsival Szőregén, a Rabéi utcában, Szeredi József, Szeged, Marx tér 19/A szám alatti lakos. Utasa, Filó József, Kükéb-háza, Kossuth utca 330. szám alatti lakos sérüléseket szenvedett.

Játsszunk Strindberget!

Bemutató a Szegedi Nemzeti Színházban

Ökölvívócsaták mértékegy-sége a menet. Vajon tragikus vagy komikus napjainkban az egymás gyöngéin élősködő házastársak családmo-dellje? Belesápad a néző, vagy kikacagja, hogy több menetben szeme láttára idegrocncsa szekirozzák egy-mást? A századfordulón August Strindberg úgy akarta, hogy belesápadjon. A Haláltánc 1969-es bászeli bemutatóját „előkészítő” Friedrich Dürrenmatt pedig: hogy kikacagja. Így lett a Haláltáncból Play Strindberg, azaz: Strindberg-játék. És a felvonásokból menet.

1.

Nézzük az indítékokat! Strindberg, a fanatikus nő-gyűlölő, a pszichológiai él-ményt vad indulatokra meztelenített hőskövek kínálta. A tragikum sarával ördög-arcot maszatol rájuk. Edgár, a tüzérkapitány és Alice, a néhai színésznő, huszonöt év tűztészékben szisztematiku-san és „szimmetrikusan” ir-totta a boldogságot: két gyermekük meghalt, a má-sik kettőt kölcsönösen egy-más ellen uszították, eltávo-lítva a szülői háztól; még a cselédek száma is kettő, ha kibírják, és nem menekül-nének az elátkozott torony-ból. Edgár és Alice kiszol-gáltatottak a megváltó ha-lálnak, a lázadáshoz is erő-tlenek, más kiút elképzelhe-tetlen. Tipikusnak polgári dráma csontváza, euforikus izmokkal, emberhússal föl-aggatva, ahol a vesztézőr sem más, mint a résztvevők légszomjának jelképe. A fe-szültséget az táplálja, hogy a haláltánc, a testi-lelki ve-getáció, a nyíltszíni botrány előcsarnokában folyik, egy-szer-egyszer túlfeszítik a hűrt, hogy visszavonhatatlanul kompromittálják egy-mást immár a külvilág előtt — míg nem az utolsó kísér-let bejön, fölfakasztva a tra-gédiát.

Alig tudni, melyikük az ellenszenvesebb. A kapitány vagy asszonya, aki így konstatálja férje végső meg-semmisülését (Strindberg szavaival): „Főlölesleges hogy siratóasszonya legyen egy el-rohadt fenevadnak! Sinterék vagy boncolószolgák kezébe való! Kerti trágyának sem volna elég finom ez a ta-licska szemét!” Az önzés szélsőséges példányai meg-ferőzök a közelbe jutókat, mert erkölcsi paramétereik: kihaszni az embereket és túllépni rajtuk.

2.

Ehhez az anatómiai tanul-mányhoz nyúlt Dürrenmatt, tudván, tudva, a tragikus olykor csak hajszál választja el a komikustól. Dürren-matt — aki korunk szinpa-di műfajának a tragikomiku-mot vallja, mint az em-ber átvilágításának legalkal-masabb módját — tulajdon-képpen az ibseni dramatur-giába vasalta bele az anti-dramáét. S jóllehet, elvben különállónak vallja magát az abszurdoktól, azért any-nyiban közösek, hogy az ab-szurd dráma is valójában tragikomédia. (Lehetne a Play címe: A kapitány ha-lódik?) Strindberg Haláltáncában megérezte a szituáció ellenállhatatlan komikusságát, ezért választotta a beavatkozás legkeményebb formáját, a műtétet. „Irodal-mi mondanivalóját elvettem, így éreztem színpadi látó-másának rokonságát a mo-dern drámával. A színész nem kényszerül démoni lel-kek tanulmányozására, fel-adata, hogy a színpadon le-hetőséget teremtsen egy vég-letekig sürített és leegyszer-sűsített szöveg számára” — írta jegyzetében. Rövid pél-da a leegyszerűsített dialo-

Acs S. Sándor felvétele. A három szereplő: Básti Lajos (Edgár), Barta Mária (Alice) és ifj. Ujlaky László (Kurt)

gusmenetekből. „Kurt: Tu-lajdonképpen miért gyűlöli-tek egymást? Alice: Sejtlem sincs. Kurt: Valami oka csak van? Alice: Há-zasok vagyunk.” A magya-rázkodás párlata a magya-rázat, a költészeté a logika: így hajlik groteszkbe a tra-gikus. Két lényeges külön-bőség jelzi a műtétet. Kima-rad Strindberg drámájából a végkifejletéhez nélkülözhe-tetlen két szereplő, Edgár lánya és Kurt fia, szerel-mük húzza keresztül a ka-pitány számítását (lányát az ezredes feleségének szánta), aki ettől kap gutaütést. A másik: Kurt, a karantén-mester, Dürrenmattnál győz-tesen, a szélhámosok kedé-lyes biztonságával távozik, amott meg lényegében a ka-pitány manipulációnak ál-dozata.

3.

A Play Strindberg „szín-házi olvasmány”. A műtét célja, hogy a meztelen, cson-ka mondatok színészek há-tán gölyalabakra költözze-nek, a tragikum ronda-bugyrait fölszöktetve a ko-mikum felhőibe (Azért szer-etném ezt hangsúlyozni, mert Déry Tibor ismert ag-gályai a Dürrenmatt-válto-zat olvastán támadtak. A kitűnő író még kéziratban, frissen vetette össze az ere-detivel, s a műszak tenden-ciózus bekerítése miatt fűs-tölgött. A műtét drámát be-tegnek, gyöngye paródiának, „élve megkopasztott haty-tyúnak” dorgálta, s különö-sen „fogyókúrára fogott nyelvvezetésén, a köznap szó-kincsére apasztott” techniká-ján verte el a port. Be-szélgettem erről Básti La-jossal, ő a közönségre és ta-lálón Babitsra hivatkozott, aki Shakespeare-t száműzte volna a színpadról, vissza a könyvekbe. De a vita mesz-sze röpítene...)

4.

A szegedi bemutató a fő-városi kópiája. Bevallottan, hiszen a rendező Marton Endre és a Katona József Színház sikerelőadásainak fő részvényese, Básti Lajos, el-

jött Szegedre — még sincs másodlagosság, utánézés. Más környezet, két új sze-replő: friss, célrattartó, ha-tását el nem tévesztő pre-mier. Marton Endre min-denekelőtt a dialógusok fe-szességét vigyázta, kitűnően érezte meg, hogy a játék stílusához a ritmus kínál kulcsot. Úgy komponálta a tizenkét képet (menetet), mint valami rapszódiát. Gyarmathy Ágnes torony-hangulatú, füledten lakályos szobaképe és a szereplők jel-leméhez elszínezett jelmezei a strindbergi világot árszt-ják, hozzá Simon Zoltán ki-sérőzenéje (a gramofonok ódon illatával karistoló, pattogó) mintha a dürren-matti cinizmust ellenpontoz-ná. A látvány és a zene ka-raktere remek foglalat a já-ték kopogós, könyörtelen, groteszk stílusához. Hogy a nézőnek valamelyest rálátá-sa legyen, a meneteket be-keferálják.

Básti Lajos fáradhatatlan és tündöklő. Edgárja perszif-lázs, melynek hősi-roman-tikus makettjét már annyiszor öltötte magára. Egyet-len hatalmas indulatból ját-szik majd két órát, elősora-koztatva gazdag eszköztárá-nak rejtett tartalékait. Jelenlétének fényében főlerő-södnek a szegedi partnerek erejével. Nem mintha Barta Mária-ri-ri valami merőben újat tudnánk meg, hiszen már a Wittkevicz-premierén meggyőzőtt színészi intelli-genciájának ritka adomá-nyáról, arról a természetes képességéről, amivel a kí-vánt stílust elsajátítja. Hü-vösen érzi Alice, biztosan méri föl a házastársi távol-ságot és közelséget, humora és eleganciája van. Az a bi-zonyos harmadik, Kurt: ifj. Ujlaky László. Mozgása a csapdák útvesztőjében is ál-dozatát leső rókaé, ravasz és kiszámított. Mértéktartó gesztusaival eleven tükört tart a csatázók elé, róla, arckifejezésein ítélhetik meg a harc pillanatnyi kimene-tét. Úgyesen manőverezik: ha kell, gyűjtőlencse, más-kor szőrlencse ez a tekin-tet.

A Play Strindberg nagy sikere lesz az idei szezon-nak.

Nikolényi István

Bauxit — külszíni fejtéssel

Iharkúton, a Bakonyi Bauxitbányák területén, újabb külszíni fejtésre alkalmas bauxitlencsét találtak a Bauxit Kutató Vállalat szakemberei. Ezt megelőzően az elmúlt esztendőben a kutatók már átadták a termelésnek egy százezer

tonnás készletű külszíni len-csét, ennek kitermelése még ebben az évben befejeződik. Az újabb bauxitlencséről a szükséges információkat gyűjti a kutatóvállalat, és ezt követően megkezdik a külszíni fejtést.